

Hvor mye jaktterreng bør vi ofre i det grønne skiftet?

Skrevet av Morten Aas, koordinator FNF Innlandet, til medlemsblad 2/2024 NJFF Hedmark

Vindkraftplanene sprer seg i skogene våre. Diskusjonene går som skogbranner i tørr furumark.

At vindkraftdiskusjoner kan sammenlignes med skogbrann i tørr furumark kan Romedal og Stange almenninger skrive under på. Da styrene i februar gikk ut med sine planer, og ønsket innspill fra de over 600 bruksberettigete på om bygdealmeningene kunne være aktuelle for framtidig vindkraftproduksjon, tok det full fyr. Diskusjonene spredte seg med ukontrollerbar kraft på fjesboka, og fant like raskt vegen inn i mediens spalter. Styret i Romedal almenning valgte å trekke seg raskt ut av planene. Stange almenning på sin side vurderer vegen videre i tospann med Statkraft fram mot årsmøte 5. april. Tida vil vise om skogvarmen lar seg slukke.

Storstilte planer i skogene våre

Prosjektet i Romedal og Stange almenninger er ikke det eneste. Etter hva vi kjenner til er det nå planer for 7 vindkraftverk og i overkant av 80 solkraftverk i utmarka i Innlandet fylke. Samtlige vindkraftplaner, og de aller fleste av de bakkemonterte solkraftanleggene (typisk 400 – 4000 daa), er i den såkalte fase 0. Dette innebærer at de ikke er modne for offentlig behandling. Fase 0 er en sonderingsfase der utbygger undersøker mulighetene og forankrer sine planer. Det opprettes kontakt med Elvia for kartlegging av ledig nettkapasitet, og med grunneiere for å sikre seg rettighetene til å utrede det framtidige prosjektet. Særdeles begrenset kapasitet for ny produksjon i eksisterende kraftnett i Innlandet, og stor konkurranse kraftaktørene mellom om de samme arealene, medfører at det er mye hemmelighet i denne fasen.

Kommunene er gitt økt myndighet

For den offentlige behandling kom en lovendring i 2023 hvor kommunene ble gitt økt myndighet i vindkraftsaker. Parallelt med NVEs tradisjonelle konsesjonsbehandling etter energiloven skal kommunen nå foreta en områderegulering etter plan- og bygningsloven. Lokaldemokratiet har dermed hendene på rattet på en helt annen måte enn tidligere. Kommunestyrene kan allerede i fase 0, i sonderingsfasen, velge å avslå vindkraftplaner ved ikke å åpne for områderegulering og videre konsekvensutredninger. Engerdal kommunestyre gjorde dette for et vindkraftprosjekt på Buhøgda og Gråkletten i fjor høst. Vågå kommune gjorde nylig det samme for et stort prosjekt på Jettfjellet. Utbyggeren må da skrinlegge sine vindkraftplaner, og tusle slukøret hjemover. Viktig å være klar over er at det samme foreløpig ikke gjelder for solkraftverk selv om dette diskuteres på departementsnivå. Der blir til eksempel Ringsaker kommune nærmest kun som en høringspart å regne inn til NVE og deres konsesjonsbehandling. Dette selv om de 9 planlagte solkraftverkene i kommunen båndlegger store utmarksarealer.

Grønn omstilling eller eventyrlig forbruksvekst?

«Mer av alt – raskere» var tittelen på Energikommisjonens rapport, NOU 2023:3. Fornybarbransjen og NHO, også i Innlandet, kjører tungt på mantraet om at det trengs mye mer fornybar energi for grønn omstilling og grønn industrivekst, og det raskt. Normalproduksjonen i Norge er 156 twh. Hvis vi ser på Miljødirektoratets, NVEs eller Statnetts beregninger så innebærer disse at det trengs noe mer fornybar energi for grønn omstilling. Dersom klimamålene for 2030 skal legges til grunn, og dersom en skal lykkes med grønn omstilling uten å utfordre velstanden vår, er det nasjonalt snakk om 20-30 twh. Elektrifisering av transportnæringa kan nevnes som eksempel på viktig tiltak. Hvis en derimot

legger energibehovet i det Europeiske kraftmarkedet til grunn, eller følger NHOs visjoner for såkalt grønn industriutvikling, der det nyeste datasenteret på Hamar kan trekkes fram som et eksempel, snakker vi om helt enormt store og urovekkende energitall. Spørsmålet i det store bildet blir derfor hvilket samfunn vi ønsker å ha, og hvilke verdier vi skal legge til grunn. Som jeg litt flåsete har spurt om flere ganger: Hvor mange vindturbiner i jaktterrenget ditt er du villig til å akseptere for et datasenter for TikTok på Hamar?

Knapphet

Klimautvalget 2050 leverte nylig sin rapport, NOU 2023:25, til Regjeringen. Rapporten synliggjør på en god måte hvilken knapphet naturressursene våre er. Uansett om du tenker vannkraft, vindkraft eller solkraft så er det snakk om en begrenset ressurs. I dagens markedsorienterte kraftsystem er alle kunder, og alle skal få det de ønsker. Det finnes ingen politisk styring eller prioritering på hva kraft skal brukes, noe som kom godt fram i dagen da datasenteret på Hamar reserverte all nettkapasitet, og dermed satte Nammos produksjon av ammunisjon på Raufoss i fare. For en som er over middels interessert i forvaltning av fellesressurser framstår manglende politikk som et stort paradoks. Hele energipolitikken roper på klok politisk styring der en tør å si mene noe om hva kraft skal brukes til, hvilke arealer som ikke bør benyttet, virkemidler som får solkrafta ut av skogen og inn på grå arealer, og hvor energisparing prioriteres med målrettede tilskuddsordninger.

Bakgården vår

NJFF har et landsmøtevedtak fra 2022 på at de ikke ønsker landbasert vindkraft. Når landsmøtet i 2024 går av stabelen kommer energipolitikk igjen til å bli tema. Diskusjonene i Romedal og Stange almenninger, og andre steder i Innlandet, synliggjør at de tradisjonelle verdiene som NJFFs virksomhet er tuftet på står sterkt. Utmarka vår, skogene og fjellet, gleden av å leve tett på naturen, pakke sekken og ruste klar til høsten eventyr når bjørka kler seg i gult. Det kan være at kroneverdien på slikt stadig er synkende, men for oss er dette reelle og viktige verdier. NHO Innlandets direktør Jon Kristiansen kan trekke fram at «alle vil ha vindkraft, men ikke i egen bakgård» så ofte han vil. Han underkjenner verdien av bakgården i dobbel forstand.

FAKTABOKS

Forum for natur og friluftsliv er et samarbeidsforum mellom natur- og friluftslivsorganisasjonene på fylkesnivå. I Innlandet er 18 organisasjoner tilsluttet. Visjonen er å sikre at natur og friluftsliv i stor grad setter premissene for samfunnsutvikling og arealbruk.

Koordinator Morten Aas
Tlf: 41041981
Epost: innlandet@fnf-nett.no
<https://fnf-nett.no/innlandet/>
<https://hoeringsradaren.no/>